

Verslag Kerkuilenbroedseizoen op de Bevelanden 2009

Toen men in begin 2009 met de voorbereiding begon voor een Elfstedentocht, was het 12 jaar geleden dat de laatste 'Tocht der Tochten' gereden werd. Met in De Bilt een gemiddelde temperatuur van De Bilt 2,2 °C tegen normaal 3,3 °C was deze winter de koudste in twaalf jaar. Vaak lag de temperatuur wat onder het langjarig gemiddelde en echt zacht winterweer ontbrak vrijwel geheel. In Zeeland bleef het ijs op sloten en weeltjes lang liggen waardoor veel ijsvogels en kleine zilverreigers deze winter niet hebben overleefd. In de weken na de koude periode werden ook nog veel dode kerkuilen gevonden, waarschijnlijk door het te kort aan muizen tijdens de koudeperiode. In deze winter is in Zeeland weinig sneeuw gevallen. Kou deert een gezonde uil niet, maar als de grond langdurig is bedekt door sneeuw kunnen uilen hun voedsel niet meer vinden. Muizen graven dan gangen onder het sneeuwdek, buiten bereik van de uilen. De muizenstand is zich pas na de zomer gaan herstellen, waardoor de meeste kerkuilen pas in het najaar hun eerste broedsel hadden. Dat werd niet alleen in Zeeland geconstateerd, maar ook in de rest van Nederland en in België. Helaas is het niet duidelijk of dit van invloed is geweest op het aantal jonge kerkuilen dat in 2009 is uitgevlogen. Op veel plaatsen waar voorgaande jaren jaarlijks werd gebroed, kwamen de kerkuilen in 2009 niet tot broeden.

Overzicht broedresultaat van de afgelopen drie jaar:

In 2007 33 broedgevallen en 8 solitaire uilen (geen resultaten van Noord Beveland) in 2008 38 broedgevallen en op 17 adressen wel uilen, maar onduidelijk of ze gebroed hebben, (100 van 178 kasten geïnventariseerd)

In 2009 23 broedgevallen en op 35 plaatsen zitten wel kerkuilen, maar is er niet gebroed, 1 broedsel is zeker mislukt en maar 8 jonge kerkuilen werden geringd.

Nu zijn wel alle 179 kasten gecontroleerd (soms is er voor telefonische controle gekozen vanwege tijdgebrek)

Sinds de ARBO wet het klimmen zonder valbescherming niet meer toestaat, worden de meeste kasten niet meer bekeken, sommigen hangen veel te hoog.

Veel Kerkuilkasten zijn in de afgelopen jaren heel hoog op balken in de boerenschuren geplaatst. Dat deed men vroeger omdat men dan in de winter over het opgeslagen hooi of stro naar boven kon klimmen om de kasten te controleren. Nu de meeste boeren geen hooi of stro opslag meer hebben, hangen deze kasten op onbereikbare plekken.

Landschapsbeheer beraadt zich hoe deze kasten veilig geplaatst of gecontroleerd kunnen worden. Dus veel kasten kunnen niet meer van binnen worden bekeken of worden schoongemaakt. Daar komt het te kort aan controleurs nog bij.

Nieuwe kerkuilkasten mogen vanaf nu uiteraard alleen nog op veilig bereikbare plaatsen geplaatst worden. Peter houdt daar toezicht op, omdat alle nieuwe uilenkasten door hem uitgegeven worden. Aanvragen voor nieuwe kasten worden dan ook door Peter behandeld.

Kerkuilen hebben voorkeur voor schuren met een dichte donkere zolder of als er hooi of stro in is opgeslagen waardoor daarboven een donkere ruimte ontstaat.

Maar sinds er strenge hygiënische regels voor het opslaan van consumptiegoederen in landbouwschuren zijn vastgesteld, is het vaak niet meer toegestaan om kerkuilen los in de schuur binnen te laten. Vaak wordt dan gekozen voor het meteen tegen een invliegopening in de wand van een schuur plaatsen van de kast. In zo'n kast is het ook donker en waarschijnlijk daarom dat ook veel kerkuilen kiezen voor deze kasten.

Toch broeden er ook kerkuilen in open hangaars, tenminste als daar een kerkuilkast in is geplaatst. Het gaat dan om schuren die aan één kant open zijn en worden gebruikt voor het stallen van landbouwvoertuigen. Een voorbeeld hiervan was de open loods op het erf van 'voormalig' Vermeulen aan de Zuidweg in Nisse, waar jarenlang kerkuilen in een kast hebben gebroed. Nadat het terrein en opstallen door het Zeeuws Landschap overgenomen zijn, is deze oude loods afgebroken en weer opgebouwd. Deze hangaar is inmiddels weer in bezit genomen door een kerkuil.

Alle gegevens verkregen door de contacten met de eigenaars en de controles van de kasten worden genoteerd op een zogenaamde 'kastkaart' die Peter beschikbaar stelt. Op deze 'kaart' staan de gegevens van de eigenaar, van de plek waar de kast zich bevindt en van de controles van voorgaande jaren. Elk jaar krijgt de controleur aan het begin van het seizoen de bijgewerkte kastkaarten.

Er is grote behoefte aan nieuwe controleurs. Wat houdt het controleren in? De controle vindt twee maal per jaar plaats, één keer na het 1e broedsel, zo rond juli en de 2e maal in het najaar rond december, Kerkuilen broeden in muizenrijke jaren vaak twee maal per jaar. Er is een vragenlijst beschikbaar, zodat zoveel mogelijk informatie kan worden gevraagd aan de eigenaar van de kast. Uit ervaring is gebleken dat de eigenaars van de kasten een bezoek van de controleur zeer waarderen. Het voordeel van een persoonlijk contact is dat er meer informatie wordt verkregen en dan gaat het vaak ook om andere zaken dan de kerkuilenkasten alleen.

Een controleur is in staat een goed contact op te bouwen met agrariërs, dat betekent dat men soms even moet slikken, als er onderwerpen aan bod komen, zoals jacht, ongedierte bestrijding en ontpolderings kwesties. Toch blijkt vaak dat men daar veel genuanceerder over denkt, dan de media ons willen doen geloven. Als de controleur daar een beetje diplomatiek mee om kan gaan is de eerste stap gezet om natuurbeschermers en agrariërs dichter bij elkaar te brengen.

Er zijn nog controleurs nodig voor ongeveer 20 kasten op Noord Beveland en 20 kasten in de Zak van Zuid Beveland en voor een tiental kasten verspreid over Zuid Beveland om enkele controleurs van een te veel aan kasten te ontlasten.

Het nieuwe broedseizoen, dat al duidelijk begonnen is gezien het aantal meldingen dat er nu al kerkuilen aan het broeden zijn, zal hopelijk meer jongen opleveren, want de muizenstand is zich duidelijk aan het herstellen. We zullen vanaf nu zoveel mogelijk jonge kerkuilen gaan ringen.

Ook zullen we kasteigenaars die in de afgelopen jaren al meerdere jaren geslaagde broedgevallen hebben gehad, gaan 'belonen' met een oorkonde. In deze tijd, nu veel agrariërs min of meer verplicht worden hun schuren voor vogels af te sluiten vanwege hygiëne regels, kan het geen kwaad om mensen een aanmoedigingsprijs te geven, in de hoop dat men zelf of in overleg met Landschapsbeheer oplossingen vindt om de uilen toch in hun schuur te kunnen laten broeden.

Informatie bij Peter Boelee, coördinator van de Uilenwerkgroep,
(subwerkgroep van de KNNV Vogelwerkgroep de Bevelanden, www.vwgdebevelanden.nl)

Tel. 06-25102354 of mailen naar info@natuurbelevenis.nl

3 maart 2010